

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Національна академія наук України

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ТА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКИ

Збірник наукових праць
за матеріалами

V Всеукраїнського науково - практичного
форуму установ НАН України та ВНЗ України

12 – 14 грудня 2012 року

Полтава
2012

ББК Ч 481.42л0
УДК 378.1: 001.89(06)

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

В.О.Онищенко, д.е.н., професор;
М.Л. Зоценко, д.т.н., професор;
О.В. Комеліна, д.е.н., професор;
О.Л. Ляхов, д.т.н., професор;
В.В. Муравльов, к.т.н., доцент;
С.Ф. Пічугін, д.т.н., професор;
В.В. Соловйов, д.х.н., професор.

Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнського науково – практичного форуму установ НАН України та ВНЗ України «Проблеми й перспективи розвитку академічної та університетської науки», 12 – 14 грудня 2012 року – Полтава: ПолтНТУ, 2012. – 187 с.

V Всеукраїнський науково – практичний форум установ НАН України та ВНЗ України "Проблеми й перспективи розвитку академічної та університетської науки" проводилася в рамках договору про співробітництво між Національною академією наук України та Полтавським національним технічним університетом імені Юрія Кондратюка.

До збірника увійшли матеріали доповідей, зроблених науковцями НАН України та ПолтНТУ на пленарному засіданні й на засіданнях секцій форуму. Представлені матеріали відображають результати спільних та скоординованих досліджень вчених НАН України та ПолтНТУ з актуальних проблем фізики, хімії, екології, геотехніки, гідродинаміки, міцності й надійності конструкцій, інформатики, автоматизації виробничих процесів, економіки та менеджменту, організації наукових досліджень, навчального процесу та підготовки наукових кадрів.

Для наукових, науково-педагогічних та інженерно-технічних працівників, аспірантів, магістрантів і студентів.

Рекомендовано до друку науково-технічною радою ПолтНТУ протокол №4 від 23.11.2012 р.

ББК Ч 481.42л0
УДК 378.1: 001.89(06)

Матеріали друкуються мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

**© Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка**

Варналій З.С., д.е.н., професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Онищенко С.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Досліджено необхідність моніторингу економічної безпеки держави для забезпечення національних інтересів. Проаналізовано зміни та динаміку інтегральних показників складових економічної безпеки, виявлено реальні й потенційні загрози економічній безпеці, усунення яких підвищать рівень економічної безпеки держави та дозволить сформулювати перспективні завдання і стратегічні напрями забезпечення економічної безпеки держави.

Ключові слова: економічна безпека держави, інтегральний показник рівня економічної безпеки, загрози економічній безпеці.

Варналій З.С., д.э.н., профессор
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
Онищенко С. В., к.э.н., доцент
Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ И ОСНОВНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ УРОВНЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

Исследованы необходимость мониторинга экономической безопасности государства для обеспечения национальных интересов. Проанализированы изменения и динамика интегральных показателей составляющих экономической безопасности, выявлены реальные и потенциальные угрозы экономической безопасности, устранение которых повысит уровень экономической безопасности государства и позволит сформулировать перспективные задачи и стратегические направления обеспечения экономической безопасности государства.

Ключевые слова: экономическая безопасность государства, интегральный показатель уровня экономической безопасности, угрозы экономической безопасности.

Varnaliy Z.S. ,Doctor of Economics, Professor
Kyiv National University Taras Shevchenko
Onishchenko S., Ph.D., Poltava National
Technical University Yuri Kondratyuk

ANALYSIS AND KEY TRENDS ECONOMIC SECURITY UKRAINE

Investigates the need to monitor the economic security of the state to ensure national interests. The changes and the dynamics of the integral components of the economic security indicators identified real and potential threats to economic security, the removal of which will enhance the economic security.

Keywords: economic security of the state, an integral indicator of economic security threat to economic security.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Розвиток світового господарства на сучасному етапі відбувається під впливом процесів глобалізації, які характеризуються зростанням взаємозв'язків та взаємозалежності окремих країн та їх економік, зокрема, шляхом відкриття внутрішніх ринків країн для іноземних товарів, послуг, капіталів, робочої сили. За умов глобалізації економіка країни, яка інтегрується у світовий економічний простір, потрапляє під вплив багатьох зовнішніх загроз, що набуває особливої актуальності в період економічних криз. У зв'язку із цим проблема гарантування економічної безпеки на сьогодні потребує формування чіткого уявлення про структуру і загальні принципи побудови системи національної безпеки та про економічні аспекти її організації. За таких умов функціонування економічної системи пошуку шляхів

ефективного забезпечення економічної безпеки держави набуває особливої актуальності [1-4]. Зростання кількості наукових досліджень із цієї проблематики пов'язано з відсутністю надійного механізму попередження загроз та зміцнення економічної безпеки держави, а також удосконаленням методики розрахунку рівня економічної безпеки України й перегляду індикаторів та порогових значень.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Базові концептуальні підходи до визначення сутності, ролі, складових і форм економічної безпеки наведені в наукових працях Ф. Ліста, А. Бернса, Дж. Лючіані, В. Кабле, М. Кахлера, В. Паретто та ін. Наприкінці ХХ ст. вперше проблеми економічної безпеки були висунуті у публікаціях російських учених Л. Абалкіна, Н. Агадуліна, С. Глазьева, А. Городецького, Є. Олейнікова, В. Сенчагова, та досліджені в наукових працях вітчизняних вчених: О. Барановського, І. Бінька, Д. Буркальцевої, Т. Васильцева, О. Власюка, В. Гейця, Б. Губського, М. Єрмошенка, Я. Жаліла, Т. Ковальчука, В. Мунтіяна, Г. Пастернак-Таранушенка, А. Сухорукова, В. Шлемка та багатьох інших.

Однак виникає необхідність проведення аналізу й дослідження сучасних тенденцій рівня економічної безпеки України, своєчасного усунення реальних і потенційних загроз та необхідність розроблення стратегічних орієнтирів і основних напрямів системи забезпечення.

Метою статті є аналіз та моніторинг рівня економічної безпеки держави, виявлення проблемних складових, підвищення рівня яких дозволить виділити основні пріоритетні напрями забезпечення економічної безпеки держави.

Основний матеріал і результати дослідження. Стан економічної безпеки держави визначається рівнем її економічного розвитку та загальним станом національної економіки. Сучасний соціально-економічний стан України можна охарактеризувати як нестабільний, виходячи зі співвідношення впливів світової фінансово-економічної кризи та внутрішніх суперечностей, нагромаджених у вітчизняній економіці [10, 13].

У 2010 році в Україні було відновлене економічне зростання й, за оцінкою Держкомстату, відбулося зростання ВВП на 4,2% порівняно з 2009 роком, тоді як у 2009 році падіння становило 14,8%. Як видно з рис. 1, зафіксоване зростання свідчить про поступовий вихід із рецесії, якому сприяло покращення зовнішньоекономічної кон'юнктури та розширення внутрішнього попиту.

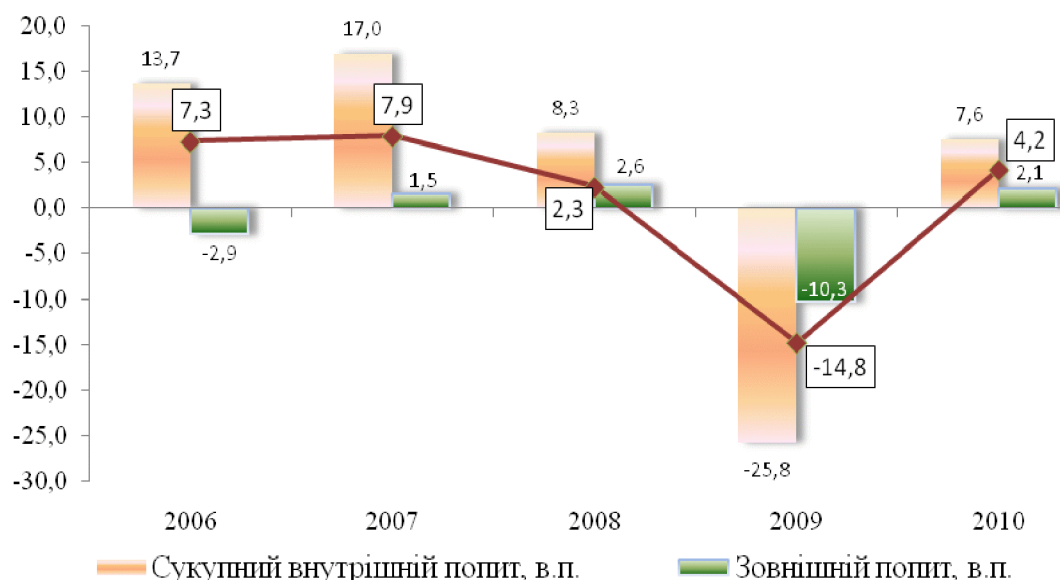

Рис. 1. Внески сукупного внутрішнього та зовнішнього попиту до приросту ВВП у 2006-2010 рр.

Загальна економічна ситуація в Україні безпосередньо вплинула на рівень економічної безпеки держави. За розрахунками Мінекономіки, інтегральний показник рівня економічної безпеки України у 2010 році зменшився на 1,6 в.п. відносно рівня 2009 року та на 5,3 в.п. відносно максимального докризового 2007 року і становив 59,6% оптимального значення (рис. 2).

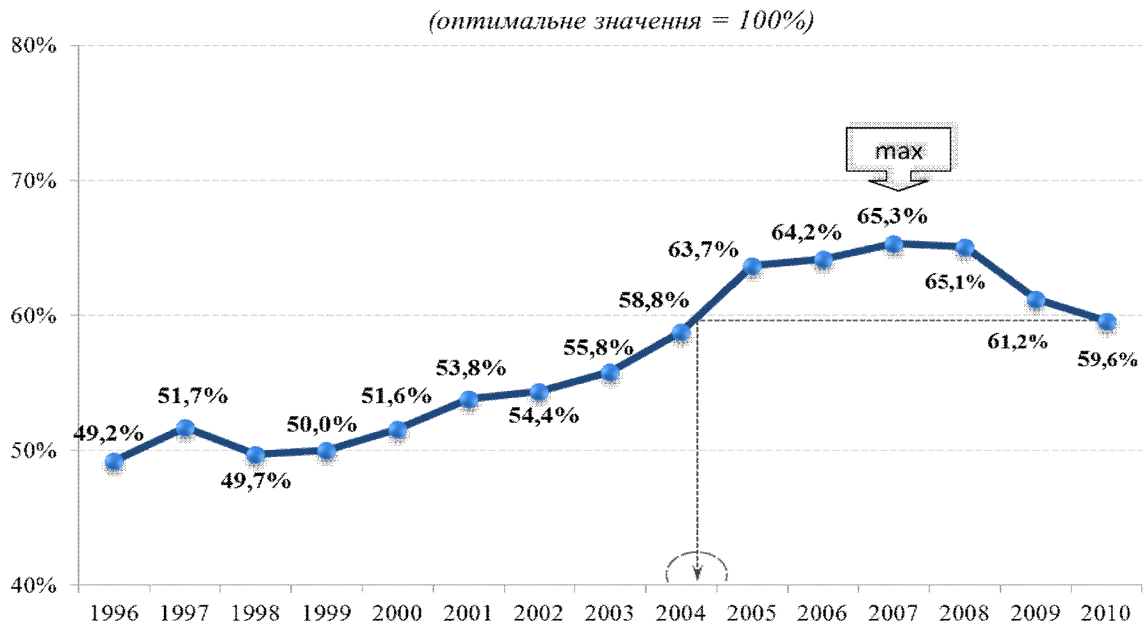

Рис. 2. Інтегральний показник рівня економічної безпеки України, %

Вплив кожного із часткових інтегральних показників економічної безпеки України на її загальний стан відображений в табл. 1, позитивна динаміка спостерігається тільки стосовно інтегрального показника соціальної безпеки, як бачимо всі інші складові викликають занепокоєння.

Таблиця 1 – Рівень економічної безпеки України, %

Найменування показника	2006	2007	2008	2009	2010
Інтегральний показник рівня економічної безпеки	64,50	65,44	65,06	61,16	59,60
Інтегральний показник макроекономічної безпеки	55,42	57,31	46,70	49,26	49,82
Інтегральний показник виробничої безпеки	66,84	69,04	69,92	49,19	54,62
Інтегральний показник фінансової безпеки	65,83	68,66	61,46	62,32	63,54
Інтегральний показник інвестиційної безпеки	81,83	81,10	78,51	63,61	65,43
Інтегральний показник зовнішньоекономічної безпеки	77,56	75,39	71,19	72,74	66,62
Інтегральний показник науково-технологічної безпеки	52,91	55,16	53,61	53,12	46,01
Інтегральний показник соціальної безпеки	68,23	75,02	75,60	75,14	74,83
Інтегральний показник демографічної безпеки	45,29	45,87	48,81	51,17	51,03
Інтегральний показник енергетичної безпеки	62,93	64,56	69,19	56,72	54,46
Інтегральний показник продовольчої безпеки	70,52	70,00	77,44	78,83	74,20

Джерело: розрахунки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Графічну інтерпретацію наведених в табл. 1 даних представлена на рис. 3, де відображено стан економічної безпеки України в цілому та за окремими її складовими у 2009 та 2010 роках порівняно із ситуацією, що спостерігалася у докризовий 2007 рік, коли було досягнуто найкращого з моменту проведення відповідних спостережень (з 1996 року) рівня економічної безпеки України.

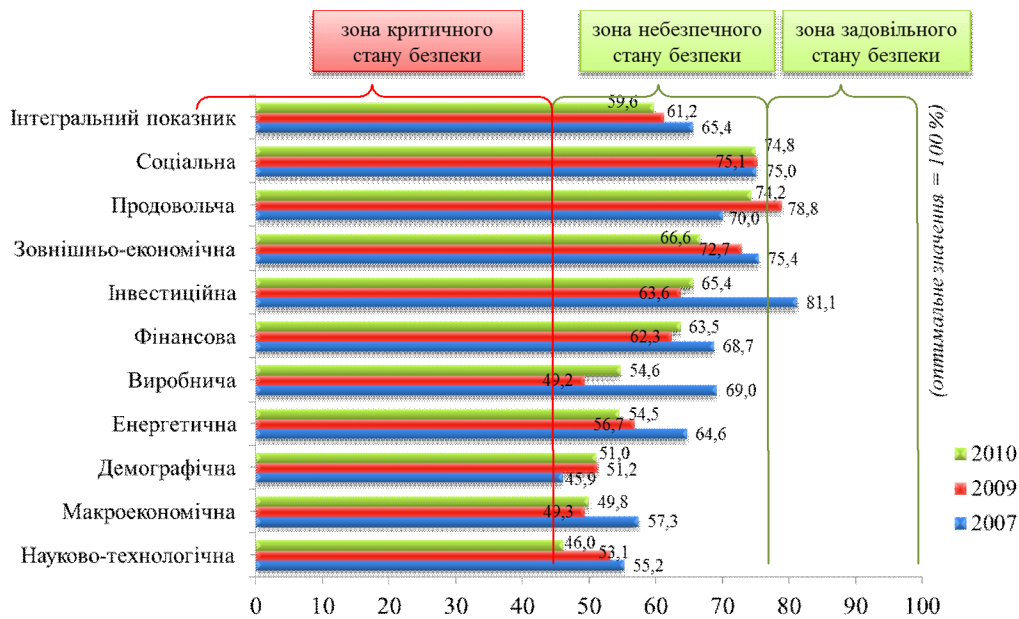

Рис. 3. Динаміка рівнів складових економічної безпеки України, %

Як видно із даних, наведених на рис. 3, у 2010 році в зоні критичного стану знаходилися дві складові економічної безпеки з десяти. Так, у результаті падіння у 2010 році показника науково-технологічної безпеки на 7,1 в. п. (порівняно з рівнем 2009 року) до 46% вона вперше з моменту проведення відповідних спостережень (з 1996 року) опинилася у зоні критичного стану. Там же, не зважаючи на позитивну зміну порівняно із 2009 роком, залишається і макроекономічна складова економічної безпеки, значення якої за підсумком 2010 року наблизилася до верхньої межі зони критичного стану. Майже на межі критичного стану також знаходиться і демографічна безпека, значення якої зменшилося на 0,2 в. п. та становило 51% оптимального значення.

З огляду на суттєве нарощення темпів промислового виробництва за підсумком 2010 року рівень виробничої безпеки перетнув верхню межу зони критичного стану та перейшов у небезпечну зону. Але, незважаючи на позитивну динаміку виробничої безпеки, її рівень і рівень енергетичної безпеки є низькими – відповідно 54,6 та 53,3% оптимального значення.

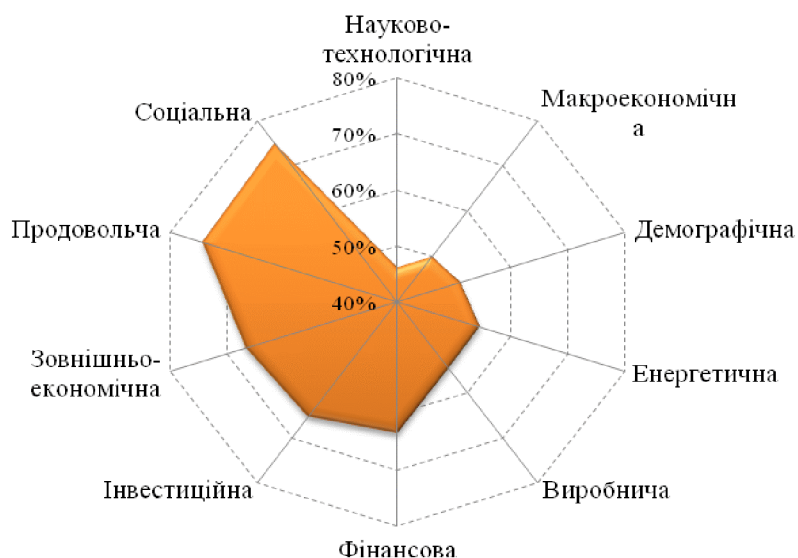

Рис. 4. Рівень економічної безпеки України в 2010 році за її окремими складовими

Рівні інтегральних показників решти складових економічної безпеки також знаходяться у зоні небезпечного стану, але мають дещо кращі значення. При цьому найближче до зони задовільного стану наблизився рівень соціальної безпеки, який загалом знаходиться на високому рівні впродовж останніх років – понад 70%. Таким чином, як видно з рис. 4, у 2010 році найвищий рівень у структурі економічної безпеки було досягнуто за її соціальною (74,83%) та

продовольчою складовими (74,20%). Найгірша ситуація склалася в сфері науково-технологічної та макроекономічної безпеки, інтегральні показники яких знаходилися за критичною межею і становили відповідно 46,01 й 49,82%. Близькими до критичного значення виявилися інтегральні показники демографічної (51,03), енергетичної (54,46) та виробничої (54,62) безпеки.

Зважаючи на те, що всі складові економічної безпеки у 2010 році перебували поза зоною задовільного стану, а деякі опинилися навіть в зоні критичного стану, інтегральний показник економічної безпеки України в 2010 році перебував у зоні небезпечного стану й становив лише 59,6% при оптимальному значенні 100%. Рівень впливу динаміки окремих складових економічної безпеки на зміну її інтегрального показника наведено на рис. 5.

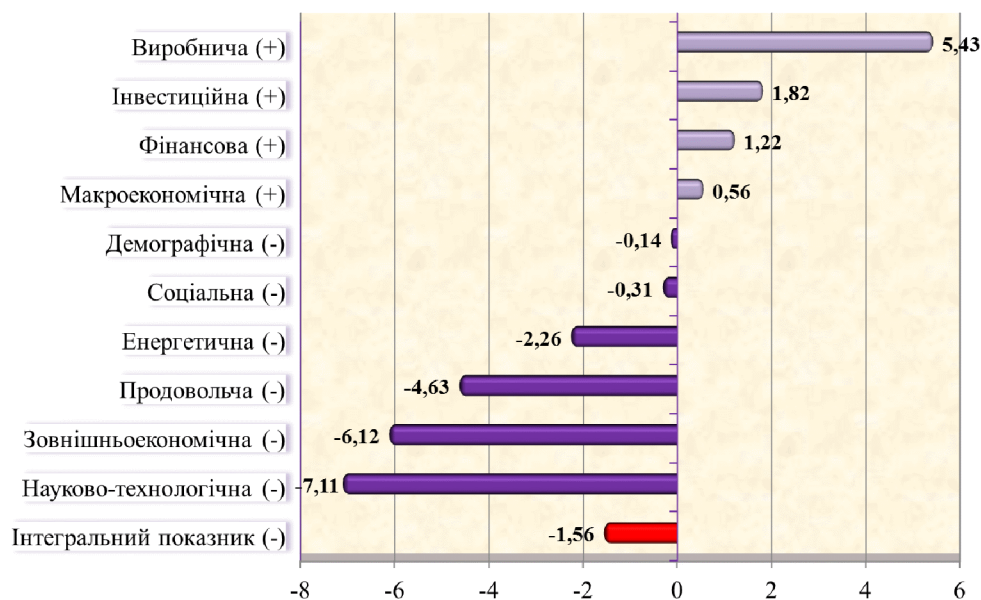

Рис. 5. Динаміка змін складових економічної безпеки у 2009-2010 р.

Аналізуючи зображену на рис. 5 динаміку можна дійти висновку, що у 2010 році сумарний негативний вплив від погіршення інтегральних показників більшості складових економічної безпеки перевищив позитивну динаміку виробничої, інвестиційної, фінансової й макроекономічної складових, у результаті чого інтегральний показник економічної безпеки у 2010 році зменшився на 1,56 в. п. відносно його значення у 2009 році.

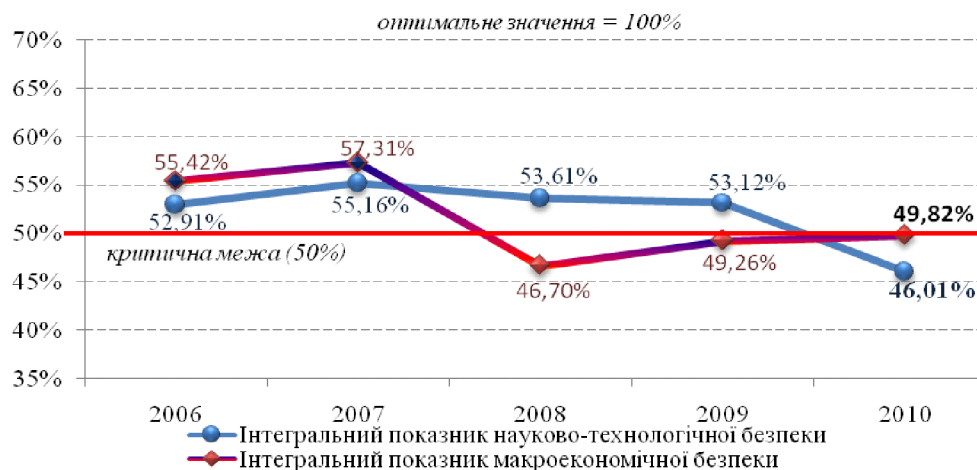

Рис. 6. Стан науково-технологічної та макроекономічної безпеки України

Як видно з графіка, наведеного на рис. 6, у 2010 році відбулося стрімке падіння рівня науково-технологічної безпеки на 7,1 в. п. до 46%. Критична ситуація у цій сфері пояснюється недостатнім рівнем інвестиційних ресурсів, зокрема рівнем бюджетних інвестицій у науку, обмеженими власними фінансовими можливостями підприємств, недостатньою кількістю спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи та скороченням замовлень на науково-

технічні розробки. Основною загрозою економічній безпеці в науково-технологічній сфері є погіршення стану фінансового забезпечення наукової та науково-технічної діяльності. Ця негативна тенденція пояснюється, з одного боку, необхідністю виконання в умовах обмеженого доступу до нових позикових ресурсів щодо погашення боргів, що продовжувало впливати на перерозподіл обсягу зростаючого прибутку на користь обслуговування запозичень. З іншого, зміни 2010 року у структурі інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування, а саме зростання коштів населення на індивідуальне житлове будівництво, питома вага яких збільшилась на 7,1 в. п. до 10,7%, пов'язані із дією структурного ефекту, що проявився внаслідок легалізації індивідуального житлового будівництва шляхом введення в експлуатацію незаконно забудованих населенням споруд у попередніх роках.

Що стосується макроекономічної безпеки, то, незважаючи на зростання її інтегрального показника у 2010 році на 0,5 в.п. відносно 2009 року до 49,8%, вона все ще знаходиться в зоні критичного стану. Основною загрозою макроекономічній стабільності розвитку країни залишається значний за масштабами тінювий сектор національної економіки. І хоча в умовах активізації у 2010 році виробничої діяльності, стабілізації ситуації на валютному ринку, у банківському секторі та у сфері державних фінансів відбулося його скорочення, масштаби тінювої діяльності суттєво перевищують гранично допустиму межу, яка становить 30% від ВВП.

Стан виробничої, демографічної та енергетичної безпеки України за підсумками 2010 року є близьким до критичного (див. рис. 7), тому необхідно з'ясувати причини такої ситуації.

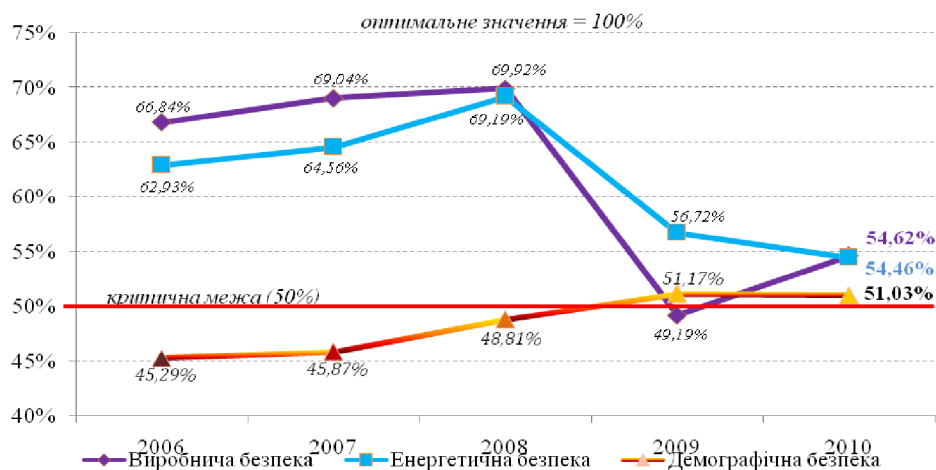

Рис. 7. Стан виробничої, енергетичної та демографічної безпеки України

За результатом 2010 року зростання рівня виробничої безпеки було найбільшим серед складових економічної безпеки. Тренд інтегрального показника виробничої безпеки повернувся до висхідної динаміки, яка спостерігалася у 2003–2005 роках. За підсумком 2010 року відбулася кардинальна зміна тенденції: з негативної (за результатом 2009 року порівняно з 2008 роком рівень виробничої безпеки зменшився на 20,7 в. п.) на позитивну (за результатом 2010 року порівняно з 2009 роком рівень виробничої безпеки зріс на 5,5 в. п.).

На противагу позитивним тенденціям зазначених показників інші індикатори виробничої безпеки, такі як матеріаломісткість промислового виробництва і зношеність виробничих фондів, залишаються на незадовільному пороговому значенням рівні, значно перевищуючи їх. Збереження низького технологічного укладу виробництва пов'язано з недостатньою інвестиційною активністю підприємств, здатною перевести їх виробництво на більш високий технологічний рівень та відповідно, сприяти підвищенню їх конкурентоспроможності як на світовому рівні, так і на внутрішньому ринку з точки зору завоювання споживчих, цінових переваг та імпортозаміщення.

Отже, якщо позитивні зрушення в промисловості, пов'язані з нарощуванням кількісного обсягу виробництва, не будуть супроводжуватися якісними змінами, рівень виробничої безпеки матиме не прогнозовані коливання, як це мало місце протягом 2003–2009 років, що негативно впливатиме на розвиток економіки.

Визначальний вплив на подальше скорочення рівня енергетичної безпеки на 2,2 відносно показника 2009 року до 54,5% спричинило зростання залежності від постачання енергоносіїв з однієї країни – Російської Федерації. Загалом в енергетичній сфері спостерігаються загрозливі процеси, на що вказує погіршення майже всіх індикаторів енергетичної безпеки, а саме: зменшення обсягів транзиту нафти (на 30,8% до 20,1 млн. т.); зменшення у 2010 році на 0,3 в. п. обсягів капітальних інвестицій у підприємства паливно-енергетичного комплексу; значна зношеність основних виробничих фондів ПЕК – 62,2%, тоді як даний показник не повинен перевищувати 50%; незначне зменшення енергоємності ВВП з 0,65 кг у. п./грн. у 2009 році до 0,64 кг у. п./грн. у 2010 році при оптимальному значенні 0,2-0,5 кг у. п./грн.

Неефективне використання транзитного потенціалу України призводить до зростання питомих витрат при експлуатації транзитних коридорів. Оскільки завантаженість вітчизняної газотранспортної системи залишається нижчою за пороговий критерій (175 млрд. м³ пропускної потужності ГТС), її подальше нарощування до обсягів транзиту, які спостерігалися у докризовий період (від 115 до 119 млрд. м³ на рік) сприятиме відновленню позитивної динаміки в енергетичній сфері. Особливої гостроти також набуває проблема скорочення обсягів інвестування в підприємства ПЕК в умовах значної зношеності їх основних виробничих фондів, що виснажує технічні ресурси галузі та посилює загрози техногенного характеру.

При цьому без вирішення питання диверсифікації типів, джерел та шляхів постачання енергоносіїв в Україну залежність від монопольного постачальника ставить макроекономічну і політичну стабільність в країні під загрозу.

До зони критичного стану у 2010 році наблизився інтегральний показник демографічної безпеки, який протягом 2010 року зменшився на 0,2 в. п. до 51%. Це спричинено насамперед дією таких факторів: зниженням сумарного коефіцієнта народжуваності до 1,45; зростанням частки людей похилого віку у загальній кількості населення на 0,2 в. п. порівняно із 2009 роком, що посилює негативну тенденцію «старіння» населення та в подальшому призведе до ще більшого збільшення навантаження непрацездатним населенням працездатних; незначним впливом стабілізуючих чинників, таких як збільшення показника очікуваної тривалості життя (до 70,4 років) та зменшення рівня загальної й дитячої смертності, але даний показник все ще залишається на високому рівні.

Загалом негативне значення індикаторів демографічної безпеки перешкоджає системі відтворення населення. Скорочення загальної чисельності населення через зменшення природного приросту обмежує ресурс працюючих, призводить до збільшення навантаження непрацездатним населенням працездатних та ускладнює у довгостроковій перспективі забезпечення сталого економічного розвитку держави.

Демографічна сфера в першу чергу потребує соціального реформування та становлення нової соціально-економічної структури населення в країні. Покращення рівня життя населення, сприяння збільшенню рівня народжуваності заходами матеріальної підтримки та започаткована пенсійна реформа дозволять підвищити соціально-демографічну стабільність в країні.

Максимальне значення інтегрального показника економічної безпеки, зафіксоване в докризовий 2007 рік, було досягнуте головним чином за рахунок інвестиційної складової економічної безпеки, яка перебувала в зоні задовільного стану (єдина з усіх складових економічної безпеки). Але внаслідок погіршення інвестиційної активності та інвестиційної привабливості України в період світової фінансово-економічної кризи найбільше падіння в структурі економічної безпеки припало саме на її інвестиційну складову, рівень якої знизився з 81,1% у 2007 році до 65,4% у 2010 році.

Головною позитивною ознакою 2010 року є зростання рівня інвестиційної складової економічної безпеки на 1,8 в. п. до 65,4% оптимального значення після тривалого, починаючи з 2007 року, спаду цього показника. Така динаміка свідчить про поступовий вихід з інвестиційної кризи на тлі загальної стабілізації та зростання економіки. Так, позитивній динаміці інвестицій в 2010 році сприяло відновлення внутрішнього виробництва, зростання капітальних видатків бюджету та збільшення притоку іноземного капіталу, що забезпечило підвищення кредитного рейтингу країни (з початку 2010 року рейтингові агентства «FitenRatings», «StandardandPoor's»,

«Moody's Investors Service» та «Rating and Investment Information» переглядали кредитний рейтинг для України у бік збільшення).

Отже, в умовах глобалізації та інтеграції вітчизняної економіки у світові процеси розподілу праці збереження зазначених вище негативних тенденцій ставить під загрозу не лише зовнішньоекономічну безпеку України, але й здатність забезпечити сталий і, головне, прогнозований (з точки зору здатності запобігати новітнім ризикам) розвиток економіки у середньо- і довгостроковій перспективі.

Серед складових, які характеризують розвиток сфер, що забезпечують життя людини, у 2010 році найглибшого падіння зазнав рівень продовольчої безпеки на 5,9 в.п. порівняно з 2009 роком до 72,9%. Це спричинено насамперед невідповідністю фактичних обсягів споживання населенням основних видів продуктів харчування їх раціональним нормам. Неповноцінність та незбалансованість харчування призводить до скорочення мінімальної добової енергетичної цінності харчування людини, яка у 2010 році становила 2,933 тис. ккал порівняно із 2,946 у 2009 році (порогове значення не менше 2,5 тис. ккал). При подібній тенденції індикатор якості харчування в найближчому майбутньому може опинитися в небезпечній зоні та становити загрозу економічній безпеці України. Тому проблема продовольчої безпеки потребує законодавчого та інституційно-правового врегулювання.

Так, Міністерством аграрної політики та продовольства України було розроблено проект закону про продовольчу безпеку України, в якому запропоновано доповнити існуючий перелік індикаторів продовольчої безпеки, що відображають рівень споживання населенням харчових продуктів. Даний законопроект був прийнятий Верховною Радою України 22 грудня 2011 року, але відхилений Президентом України, тому проблема законодавчого регулювання продовольчої безпеки залишається актуальною, адже в Україні відсутній єдиний базовий законодавчий акт у даній сфері, а державним законодавством регулюються лише окремі положення по її забезпеченню, що суттєво впливає на подальше погіршення стану продовольчої безпеки України.

За підсумками 2010 року рівень соціальної безпеки був найвищим серед усіх складових економічної безпеки України, але намітилася негативна тенденція даного інтегрального показника, який знизився на 0,3 в. п. до 75% оптимального рівня.

Висновки. В результаті проведеного аналізу рівня економічної безпеки України було виявлено, що несприятливі тенденції в економіці викликали значні проблеми в сфері забезпечення економічної безпеки держави, які особливо гостро проявилися в період фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. До 2008 року спостерігалася стабільна тенденція зростання рівня економічної безпеки, максимальне значення якого було зафіксовано в до кризовий 2007 рік і становило 65,3%. Але навіть така величина при оптимальному значенні 100% знаходилася в зоні небезпечного стану.

У зоні задовільного стану за підсумками 2010 року не знаходиться жодна зі складових економічної безпеки, натомість в зоні критичного стану перебуває макроекономічна та науково-технологічна безпека, які визначають стан і основи розвитку національної економіки. Негативна динаміка, яка збереглася у 2010 році за більшістю складових економічної безпеки спричинила подальше падіння її інтегрального показника, значення якого протягом 2010 року зменшилося на 1,56 в.п. Проте слід відмітити, що темпи падіння інтегрального показника економічної безпеки в порівнянні з попередніми кризовими роками дещо уповільнилися, що свідчить про відносне покращення економічної ситуації в країні та за оптимістичним сценарієм дозволяє спрогнозувати поступовий вихід економіки України з рецесії й покращення стану економічної безпеки держави.

В процесі аналізу було встановлено, що особливо небезпечна ситуація склалася в науково-технологічній сфері, рівень безпеки якої в 2010 році склав лише 46% й до того ж мав найвищі темпи падіння в порівнянні з 2009 роком (7,11 в. п.). Занепокоєння викликає також стан макроекономічної безпеки, рівень якої протягом 2010 року хоча й підвищився на 0,56 в. п., але у загальному підсумку склав лише 49,8% при оптимальному значенні 100%.

Отже, в результаті проведеного аналізу стану окремих складових економічної безпеки України було виявлено суттєві відхилення більшості індикаторів від їх порогових значень.

Виявлені відхилення можуть сигналізувати про наявність суттєвих диспропорцій, що становлять загрози економічній безпеці держави та потребують більш поглибленого дослідження.

В кінцевому підсумку, успішний захист своїх національних економічних інтересів на сучасному етапі розвитку світової економіки залежить від стабільності й відповідного потенціалу національної економіки. Тому для України на сьогодні найважливішим завданням для підвищення рівня економічної безпеки має стати модернізація й зміцнення виробничої та науково-технічної бази, вирішення проблемних питань в енергетичній сфері, запровадження європейських стандартів підвищення якості життя населення зі зваженим використанням зарубіжного досвіду зміцнення економічної безпеки та реалізація основних положень нової редакції Стратегії національної безпеки України [11].

Література

1. Буркальцева Д.Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України : монографія / Д.Д. Буркальцева. – К.: Знання України, 2012. – 347 с.
2. Варналій З.С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З.С. Варналій, Д.Д. Буркальцева, О.С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: [монографія] / Т.Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 386 с.
4. Ковальчук Т.Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійного аналітика / Т.Т. Ковальчук. – К.: «Знання», 2004. – 638 с.
5. Концепція економічної безпеки України / [В. М. Гесць, Б. Є. Кваснюк та ін.]; кер. проекту В. М. Гесць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
6. Медвідь, Ф. Економічна безпека: небезпеки і загрози національним та національно-державним інтересам України / Ф. Медвідь // Вісник УАДУ. – 2003. – № 2. – С. 129–135.
7. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України (Наказ Мінекономіки від 02.03.2007 р. №60) // Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://me.kmi.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
8. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / [В. М. Гесць, М.О. Кизим, Т. С. Клебанова, та ін.]. – Х.: ВД «Інжек», 2006. – 240 с.
9. Модернізація України – наш стратегічний вибір. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2011. – С. 103-104.
10. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації: матеріали «круглого столу» / за ред. О.В. Литвиненка. – К.: НІСД, 2011. – 64 с.
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України: Указ Президента України №389/2013 від 08.06.2012р. // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 113. – С. 9-11.
12. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Голос України. – 2003. – 22 лип. – С. 20-21.
13. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р // Урядовий кур'єр, 12 вересня 2012 року, середа, № 164. – С.15-16.
14. Шлемко, В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.